

ANUL IV.

Arad, Octomvrie 1933

Nr. 8.

Școala Vremii

REVISTĂ PEDAGOGICĂ CULTURALĂ
a Asociației învățătorilor din județul Arad.
Apare lunar, afară de lunile: Iulie și August.

Redacția: Str. Oituz No. 30, Arad.
Administrația: Casa Învățătorilor Bdul Carol I No. 66.
Abonamentul anual **60 Lei**. 1 exemplar **6 Lei**.

Biblioteca Centrală
Palatul Arad

„Școala Vremii“

REVISTĂ PEDAGOGICĂ-CULTURALĂ

MEMBRI FONDATAȚORI:

Pavel Dirlea, Ioan Cădariu și Sava Bărbălescu.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Director: Teodor Mariș

Administrator: Sabin Mihuț

Membri: Dimitrie Boariu, Nicolae Cârșlea, Constantin David, Lazar Igrășan și Iulian Lucuța.

COLABORATORI:

Fl. Ștefănescu Goangă, Prof. Universitar Cluj; N. Margineanu, asistent Univ. Cluj; Ion Nisipeanu, prof. București, I. F. Buricescu, prof. București I. Stanca, profesor; Ascaniu Crișan, dir. liceului Moise Nicoară; S. Spulbereanu, f. inspector școlar; Iosif Moldovan, f. inspector școlar; C. Balta, profesoară; A. Văljian, inv.; George Marcu, inv.; I. C. Lascu, inv.; A. Burlicală, inv.; T. St. Vicol, inv.; P. Zoju, inv.; I. P. Crivăț, inv.; I. Pordea, inv.; A. Volungan, inv.; I. Marinescu, inv.; I. Jianu, inst.; A. Păpureanu, inv. M. Ionescu, inv.; G. Tudor, inv.; Sp. Văneajă, inv.; Gh. Redișt; M. Florescu, inv.; V. Olariu, inv.; I. Riza, inv.; Al. Amancei, inv.; M. Coșoroabă; inv.; A. Billo, inv.; I. Schuch, inv.; Ioan D. Popescu-Bobu inv.; Maior N Popovici, Pr. Fl. Codreanu, D. Dijmărescu, Fl. O. Roșca; V. Lădaru și A Subescu.

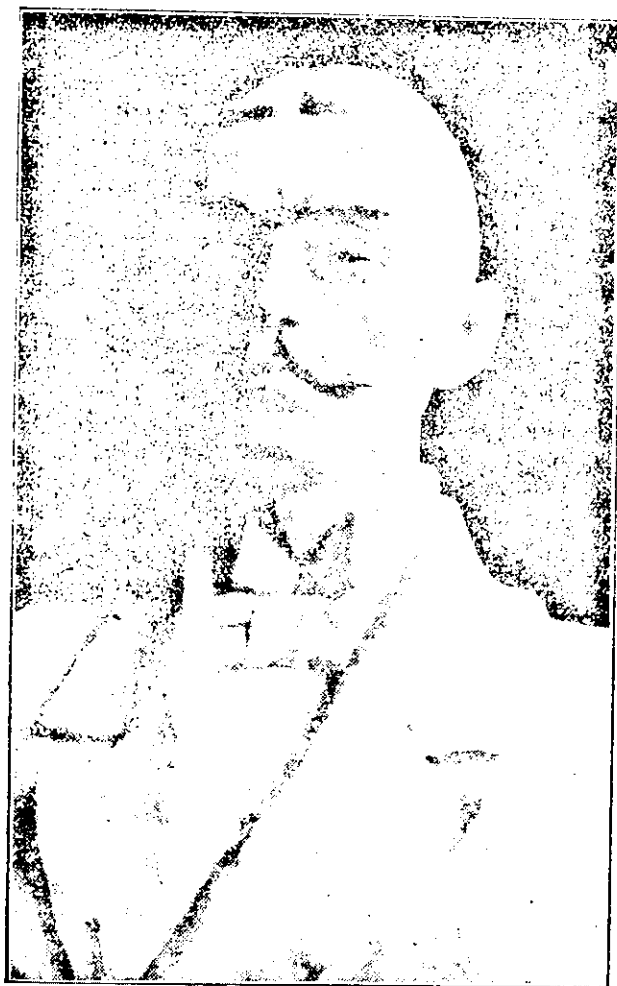
Manuscrisele nu se mai înapoiază.

Anunțuri și reclame se primesc după învoială.

Manuscrisele, revistele pentru schimb și cărțile de recensat se trimit pe adresa: Dlui Teodor Mariș, prof. Arad str. Oituz No. 30.

Corespondența privitoare la administrație: abonamente, schimbări de adresă, revistele înapoiate etc. se trimit pe adresa Administrației: Casa învățătorilor Arad Bdul Carol I No. 66 pentru Dl. Sabin Mihuț.

Apare lunar, afară de lunile: Iulie și August.

L. P. Vignos, President

Apus de soare.

Era în primăvara anului 1913, în o zi de Duminică, după sfânta Liturghie, când mă vizită pe neașteptate în modesta mea locuință din așa numitul „Palat sârbesc“ colegul meu Dr. Petru Pipoș și-mi ceru o convorbire aparte. Retrași într-una din camere îmi povestii amărât, că dela un timp o observat o finută dușmănoasă din partea colegilor și a elevilor față de persoana sa, unii îl perzecută chiar, ceea ce el nu merită.

Ascultai surprins ceea ce îmi desvălea, trist și abătut, apreciatul nostru coleg. Căutam să-l împrăștiu temerile și să-l liniștesc, asigurându-l, că noi colegii îl păstrăm o deosebită dragoste și admirație, și dacă cineva din afară ar îndrăzni să-l atace, ori i-s-ar face vre-o nedreptate, îl vom apăra. Îmi mulțumi pentru asigurările date și plecă mai liniștit. Eu însă impresionat de purtarea lui neobișnuită rămăsei stăpânit de gânduri și îngrijorări, pe care le împărtășii și soției mele.

În scurt timp boala, ce nu iartă, izbucni și colegul nostru Pipoș fu nevoit să-și ceară concediu, ceea ce directorul Institutului, părintele Roman R. Ciorogarlu, P. S. Sa actualul episcop al eparhiei Orade, cu data de 29 Maiu (10 Iunie) îi și acordă, rugându-l ca în cazul, când starea sănătății nu i-ar permite să conducă examenele să i trimită tezele din limba română și maghiară pentru examenul practic al candidaților de învățători și cele din științele pedagogice pentru examenele orale de capacitate, precum și notele elevilor din materiile ce le predă¹⁾. Cu suplinirea bolnavului la examenele de capacitate directorul încredință pe tânărul profesor Samson Crișciu. Aduce cazul și la cunoștința Consistorului eparhial, care aprobă dispozițiunile luate²⁾.

Profesorul Pipoș n'a mai putut participa la examene.

Boala își făcu cursul ei fatal și starea sănătății lui cu toate îngrijirile mamei, surorii și ale medicului Dr. Aurel Demian, din zi în zi se agravă.

Într-o zi de duminică, după amiază, mă aflam la „Cornul Vânătorilor“, cafeneua în care își petreceau orele libere intelectualii români din Arad în acelea vremuri, când unul din băieții mei, venind în grabă, îmi spune, că familia Pipoș mă roagă să merg la el, fiindcă lui Petru îi este foarte rău.

Plecai imediat și găsi pe mama și sora sa desperate. Cu lacrimi în ochi îmi comunicară, că agravându-se boala medicii sunt de părerea că trebuie să fie internat într'un sanator din capitală. Mă roagă să-l însoțesc împreună

¹⁾ Adresa Direcțiunii către prof. Dr. P. Pipoș, Nr. 116 P-1912 | 13 din 29 Maiu (10 Iunie) 1913.

²⁾ Rezoluția Consistorului eparhial din Arad, 3297 | 1913 din 1 | 17 Iunie 1913.

cu fratele său, Gavril („Luțu”), funcționar la percepția din Cluj, care va sosi cu trenul de noapte.

Se făcură pregătirile necesare și mâne zi dimineața am și pornit cu acceleratul spre Budapesta. Luăm locuri într'un compartiment de clasa a doua. Eu mă așezci lângă Petru, iar vizavi luă loc fratele său. În cursul călătoriei nici un inconvenient. Colegul era blând, tăcut și apatic.

Ajunși la Budapesta luarăm masa și re odihnirăm puțin într'un hotel din apropierea gării, iar la orele 16 ne oclăm în localul de consultoții al profesorului Dr. Movrecsek. Luțu rămâne în sala de așteptere, iar eu intrai când ne veni rândul, cu Petru în laboratorul reputatului neurolog, care supuse pacientul unei examinări minuțioase. La întrebările profesorului Pipoș dădea răspunsuri clare și logice. Terminându se consultația și rămânând singur cu profesorul, îmi descoperi trista realitate. Boala colegului e incurabilă, dar prin tratament, mai bine într'un sanator, i-se poate lungi firul vieții. Ne recomandă sanatorul doctorului Rieger din Buda, căruia îl adresa o scrisoare.

Comunicați rezultatul lui Luțu și luarăm drumul spre sanator, o clădire tristă și singuratecă, ce se înălța în mijlocul unui parc. Intrăm în salonul sanatorului, unde peste câteva minute ne și întâmpină doctorul Rieger. Îi predau scrisoarea profesorului Movrecsek. O ceti și mă invită în biroul din camera vecină. Luă dela mine datele personale ale colegului și informații despre ocupațiunile și felul lui de viață. Sfârșind îl rugai să dea o îngrijire deosebită bolnavului și să avizeze familia de două ori pe săptămână despre mersul boalei.

Eșind în sală ne luăm rămas bun, îmbrățișând pe nenorocitul nostru coleg, care știa unde se oclă. Am părăsit tristul local plângând în hohote, ca la o înmormântare. Soarele coborâse binișor iar pentru a ne mai reveui în fire ne preumblarăm triști și tăcuți pe malul Dunării.

Sosind acasă adusei la cunoștința directorului meu internarea în sanator a colegului nostru Pipoș și diagnoza ce i-se făcuse la Pesta. Părintele Roman R. Clorogariu rămase adânc impresionat și înaintă imediat Consistorului eparhial următorul raport:

Nr. 116/1912-12

Venerabile Consistor !

În nex cu raportul meu de sub Nrul de sus cu durere raportează, că starea profesorului Dr. Pentru Pipoș într'atâta s'a agravat, încât nici n'a mai putut participa la examene. Familia l-a transportat în stare de complotă apatie la sanatorul Rieger din Budapesta, unde l-a însoțit și profesorul Dr. Teodor Botiș, care îmi spune că acolo a fost vizitat și i-s'a făcut diagnoza paraliziei progresive. Medicii au spus profesorului Botiș, că

de ocuparea catedrei nu mai poate fi vorba, decât cel mult să fie redat familiei, ca să trăiască în liniște restul vieții sale. Sub /. subștern petiții mamei sale pentru concediu de un an.

Rog Venerabilul Consistor să aranjeze afacerea profesorului bolnav Dr. Petru Pipoș în chipul cel mai nobil, căci a fost profesor bun, care și-a dedicat viața catedrei, dând cel mai strălucit exemplu de profesor luminat.

Arad, 17/30 Iunie 1913

Roman Clorogariu."

În timpul vacanțelor agravându-se boala tot mai mult și astfel nemădăm ameliorarea, ce o spera familia, prin tratamentul din sanatoriu costisitor din Budapesta, bolnavul fu adus acasă. Se mai făcu o ultimă încercare la clinica de boale de nervi din Cluj. Toate în zadar. La sfatul medicilor, cari vedeau apropierea sfârșitului tragic, fu transportat acasă într-o stare extrem de gravă. Își trăia ultimele zile.

În dimineața Duminecii de 12 Octombrie 1913 urcam tocmai scările liceului din Arad, ca să țin exortațiunea obișnuită elevilor noștri, al căror profesor de religie eram și să-i conduc la sfânta Liturghie, când Lușu coborând din o birje mă strigă și mă rugă să plec imediat la el, că fratele său e în agonie. Lăsat băieții în grija unui elev din cl. VIII-a și în grabă plecând la casa lui Pipoș, care se afla pe strada Csernovics Péter, azi strada Alexandru Gavra Nr. 9. Dar pe când sosiram nu-l mai aflam în viață. Ingerul morții făcu sfârșit suferințelor lui. În ultimele clipe avu în jurul său pe cumnata sa și pe soția mea. ceilalți membri ai familiei zdrobiți de durere nu putură suporta greutatea momentelor triste, care le răpi ce au avut mai scump în această lume.

Pe orizontul vieții noastre culturale a apus un soare, care în vremuri de robie a sufletului nostru românesc, a luminat și încălzit cu razele sale biata școală românească.

Dr. Teodor Botiș.

Douăzeci de ani dela moartea profesorului Dr. Petru Pipoș.

La 12 Oct. a. c. s'au împlinit 20 de ani de când a trecut la cele eterne eruditul și mult regretatul nostru profesor Dr. Petru Pipoș, lăsând adânci regrete în sufletele tuturor cari l-au cunoscut, dar mai ales în sufletul generațiilor de dascăli, cărora le-a format cultura pedagogică în curs de 32 de ani cât a funcționat la școala normală din Arad în calitate de profesor de pedagogie.

S'a născut în Alba Iulia la 29 August 1859. „Tatăl său, Victor Pipoș a fost consilier de contabilitate la „guberniul“ din Cluj. În 1848 fu prins pentru sentimentele sale românești, de revoluționarii maghiari și răscum-părat apoi, cu o pungă de galbeni, de către mamă sa. Mai târziu ajunse consilier la minele de sare din Ocnele-Mureșului, trece în sfârșit, ca funcționar la Alba Iulia.

Mama profesorului Pipoș a fost Zinca Tatartzy, de origine macedo-română, dintr-o familie bine cunoscută în Banat unde deținuse în chirie Băile Erculane și în Viena, unde avusese direcția „Karlstheater“ului.

Cultura aleasă, pentru acele vremi, ce-o aveau ambele familii, Pipoș și Tatartzy, asigură dintr'un început fiulul lor Petica o deosebit de bună creștere mai ales morală și intelectuală¹⁾.

Cunoștințele primare și le-a câștigat în școala românească, apoi cea maghiară din orașul natal, iar cele secundare în liceul plariștilor din Cluj. După prestarea examenului de maturitate trece la facultatea filosofică a universității din Cluj. Ca student obține în mai multe rânduri premii prin lucrările de seminar, cari prevesteau pe bărbatul de știință de apoi și-i câștigară înaintea colegilor săi o autoritate deosebită și renumele unui matematician distins.

În anul 1882, în etate de 23 de ani fu promovat de doctor în filosofie. Cu începerea anului școlar 1881-2 e ales și în curând definitivat ca profesor la catedra de științele pedagogice dela preparandia română din Arad. În această calitate munci cu zelul și abnegațiunea unui preot al științei timp de 32 de ani. La finea anului școlar 1912-13 boala de nervi, ale cărei simptome se arătaseră de mai înainte în o stare de sensibilitate și izolare completă chiar și de colegii săi, îl zdruncină echilibrul sufletească în așa măsură încât rămaseră zadarnice eforturile de a mai putea lua parte la examenele din acest an²⁾.

¹⁾ Sabin Evuțian : Prof. Dr. P. Pipoș conferință ținută în Arad la 19 Iunie 1927.

²⁾ Dr. Teodor Botiș : Istoria școlii normale și a inst. teologic Arad.

Dr. Petru Pipăș, a fost cunoscut ca pedagog valoros în întreg teritoriul locuit de români, dovadă introducerea manualelor sale de pedagogie mai în toate școalele normale românești de pretutindeni.

„Prin cărțile de școală, ce le-a scris și publicat și pentru cari laudă și recunoștință a primit și dela Academia Română, eși încurând din catedre modestei sale catedre și deveni dascălul multimei și organizatorul vieții interne a școlii românești” spune cu drept cuvânt Păr. Dr. T. Botiș în lucrarea Dsale, Ist. școlii normale..

Dr. Petru Pipoș a scris mult. Despre el însă până acum s'a scris relativ puțin, dar memoria lui se păstrează încă vie în foștii săi elevi, cari se conduc și azi, în activitatea lor dascălească, după luminatele sfaturi ce le da și cari nu erau conservative ci de o evoluție continuă.

Nu este o convenire dascălească, unde nu numai să nu se vorbească despre Petru Pipoș, ci să nu se reproducă cu pietate sfaturile și îndemnul sale, așa încât dacă credem în adevărul exprimat de „un filosof bătrân” — în care Pipoș a crezut, pentru că a trăit conform acestui crez și pe care l-am găsit notat de el pe o fițuică și era acel adevăr exprimat astfel:

„Dacă sentimentul de prețuire reciprocă și de grațitudine al elevilor față de învățător, nu încetează nici după ce elevul iese de sub influența învățătorului, atunci sufletul învățătorului trăește mai departe în sufletul elevului său, îl nobilitează și ca un credincios amic îl însoțește pe acesta pe toate căile vieții”

„un filosof bătrân,”

atunci putem zice că profesorul Pipoș n'a murit și nu va muri, cât timp va fi în viață un elev de al său, pentru că toți l-au prețuit și iubit după cum și dânsul l-a iubit pe ei, iar generațiilor viitoare le va grăi că „cea mai înaltă răsplată pentru datorințele împlinite, este deliciul muncii și aprobarea conștiinței” bustul său din bronz, care se va ridica în curând în orașul activității sale, în Arad, din inițiativa „Societății Dr. P. Pipoș pentru studiul copilului român” înființată la 19 Iunie 1927.

Cu toate că Dr. Petru Pipoș a scris mult, din lucrările lui cunoscute, nu putem cunoaște sufletul său decât în același unic aspect al omului de o rară stăruință, de o scrupulozitate caracteristică omului de știință și de o adevărată erudiție. Tocmai pentru aceasta credem de bine cu ocazia aniversării a 20 de ani dela moartea sa să dăm publicității unele din manuscritele rămase, din cari putem cunoaște și un alt aspect al sufletului lui Pipoș, pe care numai foarte puțin l-au putut cunoaște în viață.

Manuscrisele pe cari le publicăm au fost donate după moartea lui Pipoș, de familia sa, Reuniunii învățătorilor, care a însărcinat cu studierea

lor pe profesorul Avram Sădean și pe învățătorul Dimitrie Olariu fostul rector școlar. Petrecându-se însă acest fapt în preajma războiului mondial și cum regretatul profesor Sădeanu¹⁾ căzu îndă tăla începutul războiului, iar Dl D. Olariu fiind încă înrolat, împrejurările zădărnici ră planul studierii manuscriselor lui Pipoș pe cari însă Dl Olariu le păstrează ca pe niște scumpe relicvii la colna sa din Covăsint, scutindu-le astfel de urmările unei perchezitii ce a avut loc la domiciliul Dsale în timpul revoluției.

După liniștirea vremilor Dl Olariu predă manuscrisele Asociației învățătorilor din jud. Arad, carea ni le-a pus la dispoziție pentru publicare dând astfel ocazie celor interesați să cunoască pe Pipoș și din alt punct de vedere.

Fac și în acest loc o dare de seamă despre conținutul pachetului de manuscrise în greutate de 10,200 kg. pe cari le-am primit. Se află în pachet manuscrisul tuturor lucrărilor lui Pipoș publicate de dânsul. Acestea constituie grosul manuscriselor. În afară de acestea găsim mai multe fișici pe cari sunt trecute multe cuvinte din limbi străine, de cari se folosea Pipoș în lucrările sale. Pe alte fișici sunt schițe de lecții practice pentru școlile primare, iar pe alte fișici sunt scrise conceptele diferitelor discursuri și toasturi rostite la diferite ocazii. Aceste din urmă sunt de un interes pentru posteritate, fiind încă necunoscute din cari, cum am mai zis, putem cunoaște pe Pipoș și în altă lumină decât a omului de știință, bineînțeles fără să lipsească aceasta caracteristică a sa cu totul năcl de aicilat cum ni se prezintă Dr. Petru Pipoș în manuscrisele sale.

I. Profesorul Pipoș și elevii săi.

Dr. Petru Pipoș n'a întemeiat familie, dedicându-și tot timpul vieții sale catedrei, pe care a ilustrat-o ca nimeni altul, precum și educației elevilor săi, de a căror pregătire s'a interesat și în afară de catedra propriu zisă. Între manuscrisele sale sunt câteva, cari dovedesc interesul ce-l avea pentru pregătirea elevilor săi întregindu-le cultura profesională cu problemele ce se impuneau pe acele vremuri și din cari totodată putem constata și reciprocitatea sentimentului de prețuire dintre profesor și elevi.

Începem seria manuscriselor cu unul care conține câteva sfaturi și deslășuri date elevilor săi cu ocazia unei ospitări făcute la o școală fröbeliană.

1. Iubiți Elevi!

Unul dintre mijloacele de căpetenie ale formării practice a învățătorilor este și cunoașterea diferitelor sisteme și procedări de educațiune, mai

¹⁾ Fost profesor de limba și literatura română la preparandia din Arad (1908-1914).

ales a acelor institute, cari au să stea în legătură organică cu școala poporală elementară. Un astfel de institut f. important din punct de vedere pedagog., sunt și institutele numite „grădini de copii“, întemelte pe la 1877 de celebrul pedagog german Fröbel.

Onorata Dnă H. L., dirigenta unui azil de copii de model din orașul nostru, s'a oferit Onor. Direcț. a institutului nostru a ținea pe seama Dv. o conferință cu demonstrații practice asupra sistemului de predare pedagogică a lui Fröbel.

Dupăce din ospitarea îndeplinită înainte cu câteva zile în institutul Dnei H., ați avut ocaziune de a cunoaște procedările mai moderne ale educațiunii în azilele de copii, astăzi vi se va da, oferi ocaziune de a cunoaște sistemul fröbelian și din punct de vedere practic în forma sa originală.

E de observat, că pedagogii practici mai noui pe încetul abandonează procedura proprie lui Fröbel din motivul că e prea abstractă monotona și plictisitoare, menținând numai ideea fundamentală: *aplicarea* jocurilor ca mijloace de cultivare armonică a sufletului copilăresc. Și aici cei noui se eliberează de formele seci, bazate pe intuiții geometrice, și întrebuintează o direcție mai conformă cu legile pedologiei sau a psihologiei copilului în etatea antescolară.

Dua conferințară va avea bunătațe să releveze această diferență dintre sistemul pedagog. vechi și cel nou al azilelor de copii, fapt care desigur va contribui la completarea cunoștințelor Dv. în această direcțiune, adăugând unele idei, cari sunt de importanță și pentru activitatea did. a Dv. ce vă așteaptă în școala poporală. Drept ce Vă rog, să urmăriți cu atențiune predările On. Dne, conduși de lumina psihologiei și pedagogiei pentru ca să puteți profita cât mai mult din cele ce veți auzi.

2. Iar după terminarea conferinței mulțumește în ungurește conferințarei:

Prea stimată Doamnă!

Dați-mi voe ca din încredințarea Direcțiunii Institutului ped. teol. rom. și totodată și în numele corpului profesoral și al elevilor noștri să vă exprim cele mai cordiale mulțumiri pentru muncă depusă în favorul elevilor noștri.

Scopul venirii Dstră aici, după cum ați amintit înainte cu câteva zile a fost să dați ocaziune elevilor noștri să cunoască și din punct de vedere practic aplicarea mijloacelor de ocupațiune fröbeliene și tot odată sa relevați desavantajul acestora, în comparație cu sistemul cel nou, care aplică jocul ca mijloc de educație.

Cu bucurie și satisfacție trebuie să recunoaștem, că frumosul scop al venirii Dstră aici a reușit pe deplin, având în vedere că cunoscând elevii noștri, înainte cu câteva zile, în „Grădina de copii” de model a Dstră procedarea mai nouă în grădinile de copii și comparându-le cu rezultatele conferinței de azi, elevii noștri au câștigat multe și valoroase observațiuni și experiențe, cari sunt importante și din punct de vedere al activității de învățator.

În adevăr având în vedere frumoasele rezultate produse în „grădinele de copii” moderne de joc ca mijloc de educație, tot mai mult mi se întărește convingerea, că pe lângă fiecare școală primară să se institue o astfel de școală ca treapta pregătitoare a școlii primare.

Să vă ajute Dumnezeu, ca activitatea depusă în domeniul educației cu în-suflețire și pricepere, să fie încoronată din toate părțile de succes și recunoștință.

* * *

3. *Deși profesorul Pipoș trăia aproape exilat de societate — exil voluntar — pentru a nu fi prin nimica împiedicat sau conturbat în preocupările sale științifice, totuși când îndatorirea sa de educator îi cerea o învîrtire a ordinii muncii sale, o făcea și aceasta.*

Următorul scurt discurs, rostit la sfârșitul unui curs de dans de 6 săptămâni la care participară elevii săi, ne dovedește aceasta.

Discursul a fost rostit în ungurește, noi îl dăm în traducere fidelă:

Jubiți Elevi!

Onorat public!

Dansul încă aparține culturii generale și aceasta nu numai pentru că în viața socială are un rol important, ci și pentru că fiind, dansul, poezia mișcărilor, promovează sentimentele frumoase și cuvîncioase prin ce cultivă în același timp și sufletul.

Am avut fericirea în anul acesta a câștiga ca învățătoare pe măestra respectivă artista, care se bucură de cea mai bună reputație în orașul nostru, care a introdus în această artă cultivătoare de corp și procurătoare de ceasuri plăcute, pe elevii noștri, cu pricepere, desinteres și în-suflețire.

Mă folosesc de această ocaziune, la terminarea cursului de 6 săptămâni și exprim în numele elevilor, al corpului profesoral și al conducerii institutului nostru cele mai afectuoase mulțumiri, iubitei și stimatei noastre măestre, dorindu-i ca să poată fi măestră încă la multe generații, precum și iubita și regretata dsoale mamă a învățat multe generații din societatea cultă a orașului Arad.

4. *Cu ocazia unei vizite făcute cu elevii la școala de surdo-muți din localitate, ține tot în ungurește următorul discurs.*

Prea Onorate Dle Director!

Dați-mi voie, ca atât în numele școlii normale, ca și în numele meu și al elevilor mei să vă exprim cele mai sincere mulțumiri și recunoștință pentru buna primire și călăuzire de care ne-ați împărtășit, dându-ne astfel posibilitatea să cunoaștem mai deaproape acest interesant institut.

Una din problemele cari contribuie la pregătirea practică a normaliştilor este vizitarea și observarea diferitelor institute de învățământ și de educație.

Scopul venirii noastre aici a fost, să dăm ocazie elevilor noștri, pentru completarea cunoștințelor lor, să cunoască metodele moderne de instrucție ale unui institut de surdo-muți.

Cu bucurie și satisfacție trebuie să recunoaștem, că acest scop s'a realizat pe deplin în ziua de azi, pentru că elevii noștri au văzut ocazie să cunoască în institutul condus de Dstă, un institut model și să-și câștige observațiuni și experiențe interesante și valoroase.

Am urmărit cu viu interes procedarea ireproșabilă din toate punctele de vedere a Dlui Director și a Dailor profesori prin cari faceți să grăiască acești nefericiți surdo-muți. În acest domeniu sânguința și priceperea să-vârșesc minuni.

Greutățile, de două ori mai mari, ca în instrucția normalilor, aici au fost învinse și urmând direcțiile practice a școlii moderne, dați acestor nefericite ființe nu numai pricepere dar și bună dispoziție, îi nobilitați și formați din ei membri folositori societății.

În adevăr având în vedere rezultatul surprinzător de frumos observat în cursul ospităților de mai mulți ani, tot mai mult să întărește în mine convingerea, că asemenea institute fac mult bine societății salvând pe acei indivizi, cari în lipsa educației și instrucției ce le dobândesc întrânsese ar fi spre povara societății.

Vă dorim din toată inima ca să puteți conduce cu înțelepciune și sânguință acest institut încă mulți ani, iar munca Dstă în toate direcțiile să fie încoronată de succes și recunoștință.

5. *Închei acest capitol cu o apreciere dedicată unei eleve a sale, ceea ce nu este o surprindere pentru acei, cari cunoșteau relațiile profesorului Pipos cu elevii săi. În fiecare clasă și mai ales în ultima clasă își avea elevul său prin care comunică elevilor unele chestiuni ce-i interesa, dar cari nu intrau în cadrul lecțiilor din clasă.*

Această apreciere pe care o face unei foste eleve, ne arată critoriul de care era condus profesorul nostru în alegerea intîmilor săi elevi :

(Cugetări asupra spiritului practic în educațiune).

Dedicat elevei mele : Livia Pența candid. de învățătoare.

Școala are să educe pe om pentru viață. Așa zise filosoful Seneca, care căzuse din grația unui împărat pervers. Această sentință este un adevăr mare, un principiu vecinic al Pedagogiei, însă la realizarea lui dăm măsura de mari greutate, căci mulți elevi își însușesc bine învățăturile, însă acestea rămân pentru ei un capital, care nu produce interesele sperate, de învățător, din cauză, că unora din aceștia le lipsește dela fire energia voinței și spiritul de inițiativă, de întreprindere și de aplicațiune în practică.

Sunt din contră de acela, la cari puține cunoștințe aduc mare interes.

Lia, eleva noastră este deșteaptă energioasă și cu spiritul întreprinzător, de aceea ne îndreptățește să presupunem, că învățătorile câștigate pentru ea vor fi un capital, care aduce interese îmbelșugate, iar părinților ei și profesorilor săi: bucurie și mulțumire.

II. Dr. Petru Pipoș între colaboratorii săi. (director și profesori).

Considerația de care se bucura Pipoș la directorul și colegii săi, precum și felul în care credea el că trebuie să se desfășoare munca aceluiași colaboratori se vede din următoarele discursuri unele rostite din încredințarea colegilor săi, iar altele din încredințarea directorului și a colegilor săi.

Deschidem seria acestor discursuri cu acela rostit cu prilejul înaintării directorului său actualului Episcop dela Oradea P. S. S. Păr. Roman Clorogar, la rangul de protosinel.

1. Precuvioase Domnule Director,

Membrii corpului profes. dela instit. nostru teolog.-pedag. cu multă plăcere și satisfacțiune au luat cunoștință despre frumoasa distincțiune, cu care P. S. Sa Dl Ep. acum de curând a binevoit a-Te onora, înălțându-Te la gradul de protosinel. Dar acest fapt este primit cu plăcere nu numai de către membrii corp. profesoral, ci și de toți numeroșii stimători sinceri ai P. C.-ei Tale, ba chiar de întreaga obște românească din aceste părți, care cunoaște, prețuește și admiră activitatea D-Tale, ca fruntaș al bisericei și școalei rom.

Sentimentele de stimă, de prețuire și de aderență, sentimente, pe cari fiește-care dintre noi le păstrează în sufletul său față de persoana D-Tale, ca directorul acestui institut, ne îndeamnă să venim a-Ți exprima gratulațiunile noastre cele mai sincere și cordiale la această distincțiune, pe care

pecăt de mult o meriți P. C. Ta, pe atât de mare bucurie ne face și nouă, cari ne simțim fericiți de a lucra alături și sub conducerea înțeleaptă a P. C. Tale la opera sublimă însă foarte dificilă de a forma preoți și învățători pentru luminarea și îndreptarea poporul din această dieceză, bastrălucirea acestei noul dignități a P. C. Tale se resfrânge asupra întregului nostru institut teol.-pedag., care poate fi mândru, că are în fruntea sa ca director un urmaș atât de demn al marilor predecesori, cari au dat filia acestel școli înalte.

De un lung șir de ani urmăresc cu atențiune activitatea P. C. Tale în toate pozițiunile și situațiunile, în cari Te-ai aflat, atât ca profesor, cât și ca referent școl. și în urmă ca director și am învățat a cunoaște și a prețui în P. C. Ta pe omul de caracter, pe dascălul luminat și pe bărbatul slucer, rezolut, desinteresat și muncitor. Și faptele P. C. Tale au putut convinge pe oricine, că întotdeauna ai lucrat și lucrezi cu însuflețire și cu abnegațiune pentru un ideal măreț și idealul P. C. Tale e acela, care e și al nostru, înțeleg: înălțarea acestui institut ped.-teol., și prin el luminarea poporului.

În timpul scurt de 3 ani, decând din încrederea superiorității dieceze funcționezi ca director, institutul nostru atât în privința învățământului, cât și a disciplinei și a educațiunii din internate a făcut progrese, deși mijloacele materiale cari-Ți stăteau la dispoziție erau foarte modeste și puține, totuși prin zelul și chibzuința P. C. Tale ai izbutit de a face multe îmbunătățiri importante.

În fine întotdeauna te-ai năzuit de a realiza și a asigura conlucrarea armonică între membrii corpului prof., un fapt, care deasemenea este o condițiune de o importanță capitală pentru prosperarea unui institut cum e al nostru.

Noi profesorii, cari prin pozițiunea noastră ne aflăm mai aproape de sfera de activitate a P. Cuv. Tale, din zelul, energia interesarea D-Tale față de binele școalei primim în fiecare zi nouă impulsuri spre lucrare în direcția, pe care ne-o indică D-Ta.

Cu această ocaziune, de care am uzat pentru a-Ți aduce urările noastre, permite-ne P. C. Die Dir. să Te asigurăm de nou, că D-Ta vei afla în noi și pe viitor niște credincioși și devotați împreună lucrători în toate năzuințele nobile ale D-Tale; însă de altă parte Te rugăm și pe P. C. Ta, ca și D-Ta să păstrezi față de noi acea bunăvoință și să ne oferești sprijinul prețios al D-Tale, de care ne vom năzui de a-ne face vrednici în toată vremea.

Încheind, rugăm pe Dumnezeu, ca P. C. Ta și investit cu gradul cel nou și frumos biser. să poți munci și de-acți încolo cu același zel și cu

aceeași înțelepciune, ca și până aci, și în toată activitatea D-Tale să-ți înveselească zilele atât aprobarea ce ne-o oferă conștiința datoriei împlinite, cât și recunoștința și prețuirea oamenilor de bine; încheind, dintru'n cuget și dintr'o inimă, Ți dorim, ca să trăiești la mulți ani.

2. Discurs la onomastica unui coleg. *Stimate Dle Coleg!*

Lucrăm împreună cu D-stă în serviciul aceluiasi ideal sublim de a forma din tinerețea încredințată nouă: luminători adevărați ai poporului, luminători însuflețiți pentru binele bisericii și neamului.

Acest măreț scop cere în mod imperios, ca toți cei ce sântem chemați de a lucra întru realizarea lui cât mai desăvârșită, să dăm mână cu mână, să ne apropiem tot mai mult unii de alții cu cugetul și cu simțirea, și încă nu numai ca factori oficioși ci și ca persoane particulare, pentru că puterile unite, lucrătoare în solidaritate și armonie frățască în toate afacerile școlii noastre sunt garanța cea mai mare a succesului.

Munca fiecărui în parte cât și activitatea combinată a tuturor numai așa succede pe deplin, dacă activitatea fiecăruia va sprijini activitatea celorlalți: Și toate împreună țința comună.

Stimate Dle Coleg, Misiunea unui profesor este foarte dificilă, dar cea mai sublimă, cea care tinde la satisfacțiunile interioare cele mai prețioase. Pe profesor pururea are să-l conducă aspirațiunea și tendința de a forma din elevii încredințați îngrijirilor sale o generație încă și mai luminată și mai nobilă decât cea precedentă, așa încât o generație următoare să întreacă în toate privințele pe cea precedentă și să poarte în sufletul său germenul tendinței neîncetate de a progresa pe calea arătată de educatorii săi.

Du un lung șir de ani soarta a voit să lucrăm împreună cu D-Ta și îndeosebi noi, cari de mai mulți ani am avut ocaziunea de a-Ți fi colegi, am avut plăcuta ocaziune de a ne convinge că sentimentele de colegialitate ce le ai față de tovarășii de muncă a D-Tate sunt cele mai nobile, sincere și neschimbate, am învățat a prețui în atitudinea D-Tale colegială, conștiințiozitatea în împlinirea datorințelor și însuflețirea pentru chemarea de educator și învățător al tinerimei încredințate nouă.

Indemnați de aceste sentimente de prețuire și dragoste colegială, am venit să-Ți aducem de ziua onomastică felicitările noastre cele mai sincere și cordiale, dorindu-Ți ca Dumnezeu să-Ți dăruiască și onoratei familii mulți ani de viață fericită, iar pentru sânguința și conștiințiozitatea în împlinirea datorințelor răsplata cea mai înaltă, care este deliciul muncii și aprobarea conștiinței după datorințele împlinite.

3. *Răspunsul profesorului Dr. P. Pipoș la felicitările de ziua onomastică ce i s'au adresat din partea Directorului și colegilor săi.*

*Prea Cuvioase Domnule Director,
Iubiți și stimați colegi,*

Mă simt onorat prin felicitările D-Voastră. Primiți, P. C. Dle Director și Colegi ca răspuns din partea mea mulțumita cea mai sinceră și cordială. Gratulațiunile, fie de orice natură și la ori ce fel de ocaziune, constituie pentru acela, cărui sunt adresate, niște momente însemnate și îmbucurătoare, însă numai în acel caz, dacă el reprezintă vestmântul exterior al unor adevărate sentimente de prețuire și stimă, de alipire credincioasă colegială, de neschimbată afecțiune frățească.

Aceste felicitări între colegi sunt izvor de înfrățire și mângăere în lupta vieții, când știm că cuvintele, ca haina sentimentelor și tendințelor stau în perfectă consonanță cu acestea din urmă, în toate împrejurările, în toate formele contactului colegial și încă consecvent în o serie îndelungată de zile petrecute în credincioasă tovarășie de muncă. Atunci fiecare zi, în care ne vedem este o gratulațiune.

Felicitările D-V. sunt deci cu atât mai prețioase pentru mine, pentru că ele stau în deplină armonie cu raporturile colegiale de bună înțelegere și prețuire reciprocă, legături pe cari atât eu, cât și D-V. ne năzuim de a le menține și întări.

P. C. Dle Director și Olor. Colegi, fie-mi permis de a considera gratulațiile de astăzi nu numai ca un act obișnuit de simplă atențiune și curtuazie colegială ce-l aduc cu sine legăturile noastre oficiale, ci ca o ocazie potrivită de a consolida între noi tot mai mult acele legături sfinte de cugetare, simțire și conlucrare armonică, legături pe cari sse bazează educația elevilor și dezvoltarea și înălțarea Institutului nostru pe a cărui altar fiecare din noi aduce ca jertfă de bună voință tot ce are mai bun și nobil în sufletul său.

Cred, că v'ați putut convinge P. C. Dle Director și stimați colegi, că decând funcționez cu DV. împreună, din toate puterile mele m'am năzuit și mă volu năzui de a observa o astfel de atitudine, atât de fiecare dintre DV. încât să se evite chiar și cea mai mică disonanță și să prospere solidaritatea în tendințele și acțiunile ce ținesc la luminarea și nobilitarea elevilor noștri și prin aceștia la cultivarea în măsură cât mai mare a poporul din această dieceză. Și în această năzuință a mea de a păstra neslăbite legăturile colegiale totdeauna am mers până acolo, încât chiar și

între împrejurările cele mai gingașe și provocatorii, când oricine s'ar fi simțit îndreptățit de a pune la o parte crucea, m'am stăpânit, am postpus și am subordonat simțimentele mele subiective intereselor mari ale institutului nostru, am suferit și când am fost atins pe nedrept tot ce m'a atins pe mine, ca persoană particulară, am suferit, pentru ca să nu sufere institutul.

Profesorii dela un institut ped.-teol. au de a dezlega o problemă cu mult mai grea, decât profesorii altor fel de școli; căci aci nu poate fi vorbă numai de o simplă comunicare a cunoștințelor, ci se cere, ca din niște băieți minori să formăm oameni întregi pentru carierele cele mai dificile și în deosebi să formăm caractere.

Spre a putea rezolvi cu bun succes această problemă dificilă, se cere ca lucrarea noastră împreună să fie atât de bine chibzuită și armonică, încât să putem depune în sufletul fie-cărui elemente caracterului moral, precum onestitatea, bunăvoința, dreptatea, sinceritatea șcl.

Precum în trecut fiecare coleg al meu a putut afla în mine un credincios soț de muncă, din incidentul felicitărilor, cu cari m'ați onorat Vă promit P. C. Dle Director și Onor. Colegi, că și pe viitor mă voi nzuia, ca să se susțină nealterate legăturile de bunăînțelegere, de prețuire și dragoste colegială, așa precum le cere acestea nota unui institut superior în care se cresc luminătorii și moralizătorii poporului. Să trăiți și DV. la mulți ani și Vă doresc atâta bine; pe care mi-l doriți și voi mie!

4. *Discurs rostit la ziua nașterii directorului său azi, P. S. S. Păr. Episcop dela Oradea Roman Clorogar, la 19 Dec. 1909.*

Prea Cuvioase Dle Director!

Permiteți-ne, ca din incidentul zilei natale ce astăzi o serbați, să Vă exprimăm felicitările noastre cele sincere, dorindu-Vă încă mulți ani de viață mulțumită pentru DV. și rodnică pentru neam și biserică. Și Vă rugăm să considerați gratulațiunile noastre nu numai ca un act formal de curtuazie, ci să le primiți ca și o manifestare spontană și călduroasă a sentimentelor de stimă și aderență, pe cari le păstrăm față de P. C. Ta, ca și tovarășii de muncă față de cel mai expert și cel mai chemat de a-l conduce. Îți urăm multe zile fericite și în nume'e acelor sentimente de colegialitate cari au puterea de a apropia și întări între noi acele legături sfinte, pe cari se bazează reușita misiunii și activității noastre comune, ca și învățătorii și mai vârtos ca și educatori ai tinerimii încredințate îngrijirilor noastre.

P. C. Ta știi bine, că școala, ca și oricare alt institut de cultură, numai așa se va putea apropia de realizarea cât mai desăvârșită a menirii sale,

dacă din an în an se va năzui de a merge tot înainte. Principiul de viață al școlii are să fie progresul necontenit în toate direcțiunile activității sale, căutând de a sta în tot timpul la acel grad de dezvoltare, pe care-l reclamă nivelul cultural al epocii, în care ea există și lucrează.

Cine a avut ocaziune de a urmări cu băgare de seamă activitatea ce P. C. V. a-i desfășurat-o în decurs de 3 decenii ca profesor și aproape 1 deceniu ca director al acestui Institut, va trebui să recunoască faptul că P. C. Ta în tot timpul ai fost condus de tendința de a contribui la progresul Institutului nostru și n'ai întrelăsat nefolosita nici o ocaziune pentru ca viața și dezvoltarea acestuia să pășească înainte și corespundă tuturor cerințelor timpurilor grele, în cari trăim.

Număroasele îmbunătățiri ce vi-a succedat de a le realiza cu mijloace materiale restrânse atât pe terenul instrucțiunii, cât și în ceea ce privește ordinea, disciplina și administrația acestui Institut, sunt totatătea dovezi elocvente, că conducerea lui este pătrunsă de spiritul muncii oneste și al progresului neîncetat.

A ajuns Institutul nostru în dezvoltarea sa până acolo, încât astăzi chiar și controla guvernului puțin mai afli de excepționat și merge înainte cu fruntea deschisă pregătit de a înfrunta greutățile timpului.

Și țin să accentuez că P. C. V. ați ținut seamă și ați căutat să satisfaceți cât mai conștiințios cerințelor pe cari le impune școlii noastre stăpânirea țării, dar totuși nu ați pierdut din vedere, ci ați prețuit și urmat și altă lege mare și sfântă, anume: iubirea față de neam și biserică, aceea lege în al cărui spirit s'a plămădit acest Institut, pe care ni l-au lăsat ca moștenire marii noștri antecesorii și care spirit și astăzi este nota caracteristică a școlii noastre.

Vitorul cel mai apropiat prevestește zile tot mai grele pentru viața Institutului nostru, îndeosebi a despărțământului pedagogic, așa încât factorii săi vor avea să desvolte încordări și activitate îndoită și întreită pentru a putea înfrunta toate piedecile și a-și putea apăra și menține *intact caracterul său românesc*, dar Institutul nostru va putea rezista și va putea sta la înălțimea chemării sale, dacă toți factorii angajați în serviciul lui vor lucra în armonie și solidaritate deplină, în tot timpul conștiinței de ființa cea mai înaltă; *luminarea poporului* în spirit credincios bisericii și neamului, prin elevii noștri.

Vă promitem cu această ocaziune P. C. Die Director, că ne vom năzui de a sprijini în toate lucrările pașii P. C. Tale îndreptați spre progresul acestui Institut, ca să vedem apropiindu-se idealul nostru comun și să menținem și păstrăm idealul școlii lui Țichindeal și Gavra, în schimb vă rugăm ca precum până aci așa și pe viitor să ne onorați și Dv. cu

bunăvoință, colegialitate și sprijinul DV. pentru ca cu puteri unite să putem realiza toate aceste scopuri frumoase, pe cari ni le impun interesele neamului și spiritul timpului.

Iar pe DV, pentru osteneală și munca conștiințioasă și devotată, Dumnezeu vă răsplătească cu cea mai mare recunoștință: aprobarea ce o acordă conștiința datorințelor împlinite, care este vocea lui Dumnezeu.

III. Raportul profesorului Dr. Petru Pipoș cu Episcopul său.

În afară de relațiile oficiale Dr. P. Pipoș avea și relațiuni mai prietenești cu Episcopul fiind mai de multe ori invitat la masă, mai ales atunci, când la masă erau invitate și persoane mai înalte din societatea noastră din înainte de război. Iar când corpul profesoral avea vre-o chestiune pe la Episcop tot Pipoș era cel încredințat să vorbească.

1. Prea Sfințite Domnule Episcop,

Decând prevedința divină și încrederea obștească a credincioșilor din această dieceză v'au chemat cu încredere și cu iubire în scaunul episcopesc al acestei eparhii, unul din obiectele de competență ale preocupărilor și îngrijirilor P. S. Voastre a fost și este soarta institutelor de educațiune și instrucțiune de pe teritoriul diecezel, și firește la locul prim îmbunătățirea și înălțarea institutului nostru pedagogic, acel institut care are menirea sublimă de a crește adevărați luminători ai poporului preoți și învățători conștiinți de chemarea lor însoțită pentru binele Bisericii și Neamului.

P. S. Voastră, în înțelepciunea și tactul practic care vă caracterizează știți bine și aceea, că dezvoltarea unei instituții de creștere stă în strânsă legătură cu poziția mai mult sau mai puțin mulțumitoare a membrilor corpului profesoral dela acel institut, ca cei cari din elementele atât de eterogene au să formeze oameni luminați, oameni de caracter și adevărați români și ortodocși.

Îngrijirea, interesarea nobilă și binevoitoare a P. S. Tale s'a manifestat, într'un mod demn de un prelat modern și acum când cu inimă generoasă nu numai de superior, ci totodată și de bun părinte, P. S. Voastră cu Ven. Consistor v'ați îndurat de a acorda membrilor corpului profesoral *adousul de scumpete*, luând în considerare greutatea treptat tot mai mare de tralulul.

Cu inimile pătrunse de cea mai sinceră și profundă gratitudine și renaștere, ne-am luat îndrăzneală de a ne prezenta înaintea P. S. Voastre spre a da expresiune sentimentelor noastre de mulțumită pentru această binefacere.

Ajutorul generos prin care ne-ați ușurat grijile existenței ne ve servi Prea Sfințite ca un impuls de a lucra cu zel și conștiințizitate la împlinirea datorițelor noastre ca educatori al tinerimei.

Rugându-ne să ne păstrați și pe viitor bunăvoința, cu care ne-ați onorat și întărit până acum, Vă mulțumim din nou și vă dorim din inimă sinceră, ca Dumnezeu să vă ajute să puteți realiza toate acele scopuri frumoase și planuri nobile, ce le aveți spre înălțarea acestei dieceze. Să trăiți la mulți ani!

2. Cu altă ocazie rostește la masa Episcopului următorul toast:

Onorată masă,

Mulțumesc sincer fratelui Roșca¹⁾ pentru frumoasele și măgulitoarele cuvinte, cu cari și-a adus aminte de modesta mea persoană.

Deși după absolvirea claselor liceale căile noastre s'au despărțit și rar am mai convenit, cu toate acestea și eu și el ne-am urmărit cu atenție soarta vieții.

Din parte-mi, cunoscându-l încă ca student, de om în care onestitatea și sânguința și devotamentul pentru muncă se împreună în cea mai frumoasă unitate, m'am bucurat că și ca bărbat matur a rămas credincios calităților sale din tinerețe și a căutat să le înalțe și desvolte la o treaptă din ce în ce mai înaltă, iar Ilustrul său șef, biserica și națiunea l-a recunoscut meritul și apreciindu-l după cum să cuvine l-a ridicat la o frumoasă poziție în biserică, deschizându-i vast teren de muncă, terenul de avansare până la cele mai înalte dignități bisericești.

Știu că fratele Roșca este modestia întrupată și tocmai ca și mine se sfieste de orice laudă în public, totuși trebuie să spun, că în general este răspândită părerea ca Roșca în ori ce poziție a funcționat totdeauna a fost un funcționar de model, ca om un caracter nobil, născut de prelat și de educator al tinerimei.

Eu din parte-mi îl doresc să-l ajute Dzeu, ca să poată munci încă mulți ani spre binele bisericii și națiunii noastre, iar recompensa justă a bisericii să-l însoțească ca și până aci.

A binevoit a afirma fratele Roșca, că și eu aș avea oare cari merite pe terenul școlar.

Să-mi permiteți a reflecta, că ori câtă voie de lucru, orice pregătire și cvalificație numai așa o poate omul validita spre binele neamului său, dacă este cineva care să-l dea ocaziune. Acest cineva pentru mine este L. P. S. Dl. Metropolit Ioan Mețlanu, care ca Episcop al Aradului primadatul mi-a deschis teren de lucru pe cariera profesorală, către care am simțit

¹⁾ Fost protosincol la metropolia din Sibiu.

agere de inimă din tinerețele mele. Așa dară ceea ce mi s'ar putea mie
tribui ca merit, revine I. P. Sale Dnui Mitropolit.

IV. Dr. P. Pipoș ca director al școalei diecezane de fete.¹⁾

1. Din discursul rostit la începerea anului școlar 1905 | 6.

Onorat Corp Profesorat!

Concurența cu alte neamuri civilizate, precum și spiritul timpului cere
urgență, ca în ziua de astăzi și *femeile române* să se împărtaşească de
cultură mai temeinică, mai mult laterală, mai superioară, decât în trecut.
Cu atât mai mare e necesitatea să se facă aceasta, pentru că trăim între
atfel de împrejurări, *încât în lupta ce o purtăm pentru apărarea, păstrarea*
și dezvoltarea culturii noastre naționale se cere să conlucreze și femela.

Prin școală femela română are să devie mai luminată, pentru ca să
poată fi *păzitoarea și apărătoarea limbii și credinței noastre strămoșești* în
cerul social, în care îi va fi dat să trăiască. Cu începerea anului școlar
1905 | 6 această școală intră în o nouă fază de dezvoltare, având de aici
acolo menirea de a deveni școală civilă publică, de caracter confesional,
și dar unica școală civilă în patrie susținută de biserică gr. ort. română.
Această școală reclamată atât de mult de trebuințele culturale ale poporu-
lui din această dieceză, este chemată de a da o nouă impulsune cultivării
femeii în direcțiune confesională și națională în aceste ținuturi locuite
de români.

Și pentru ca această școală să-și poată împlini misiunea de a da
educație în spirit religios național viitoarei generațiuni de fete române ale
societății inteligente a românilor se cere, ca fiecare din membrii corpului
profesoral să lucreze condus de convingerea, că școala are să fie un sanc-
tuar, precum zicea distinsul ped. Ioan Paul, are să fie un institut curat și
săndid, încât atât educatoarele cât și elevele să fie însoflete și pătrunse
de aceleași cugete sentimente și aspirațiuni. Aci toată cugetarea toată
trăgirea și tendința are să fie condusă de o conștiință curată, sinceră și
neclintă așa încât școala să fie o instituție iubită, prețuită și respectată
și neabătută de nimenea. Ea are să fie oglinda zelului și a muncii, a bunei
înțelegeri și prețuirii reciproce a membrilor ei, a adevărului a ordinii, a drep-
tății și disciplinei. O instituțiune în fine, în care tot însul subordonează
interesele particulare, pentru ca să nu sufere interesele mari ale școalei și

¹⁾ Dr. P. Pipoș în anul școlar 1905/6 și 1906/7 a fost și directorul Școalei
diecezane de fete.

a culturii și practică toate virtuțile pe cari au să le imiteze și ducă în viață și elevele.

Onor. Dșoare Profesoare!

Dstă vă stă înainte o dificilă problemă: veți avea anume să introduceți pe aceste tinere eleve venite din diferite școale și cu diferite pregătiri, în toate ramurile de cunoștințe, cari fac cultura umană generală și pe lângă aceasta să căutați a nobilita și inima lor, ba a contribui chiar și la formarea caracterului lor și să *sădiți în ele însuflețire pentru tot ce e românesc.*

Adevărat că este foarte complicată și grea această lucrare educativă, însă totuși sunt căi și mijloace, prin cari se poate facilita și asigura executarea ei. Dintre aceste căi și mijloace, cu această ocaziune îmi permit de a releva pe aceste două: *studierea și cunoașterea individualităților elevelor* și conducerea lor în conformitate deplină cu dispozițiunile individuale, și a doua: *tratarea cu tact și iubire desinteresată.*

Ioan Hrisostom a zis: „Adevăratul educator este acela, care mai întâiu se scoboară la elev, apoi îl înalță la sine”. De aceea, cu răbdare cu gingășie și cu adevărată iubire vom avea să cercetăm toate aplicările, toate însușirile ascunse ale fiecărei eleve și a trata pe fiecare în direcția indicată de dispozițiile date dela natură, *indeosebi a cere dela fiecare numai atât, cât poate să priceapă pe deplin, și cu toate acestea a le face pe toate să lucreze și să-și afle plăcere în munca amăsurată plăcerilor sale.* Și apoi să nu uităm, că și aici avem să fim cu deosebită considerare la naturalul specific al femeii: Anume până când la educația unui băiat atitudinea și vorbele educatorului ating mai întâiu și imediat intelectul și apoi numai prin mijlocirea intelectului, inima; până atunci la educațiunea fetițelor fiecare privire, fiecare gest, atitudinea și vorbele educatoarei străbat deadreptul la inimă punând în mișcare sentimentele, de aici impresiunea e mai viuă, mai adâncă mai durabilă. Tocmai de aceea se cere tratament cu atracțiune, cu delicateță, cu cruțare și mai presus de toate deșteptarea și întărirea sentimentului de demnitate avutul cel mai prețios al femeii. Cât de nimerit zice Ilustrul Fenelon: „spiritul fetei se aseamănă cu o luminare expusă la vânt: flacăra ei vibrează încet, de aceea arătați-i înțelepciunea și știința totdeauna cu față blândă și surăzătoare”.

Al doilea mijloc puternic pentru a facilita operațiunile cele complicate ale instrucțiunii și educațiunii este: iubirea și bunăvoința desinteresată față de eleve, firește înțeleg acea iubire și bunăvoință, care deși atrage și înălțuește pe elevă de învățătoarea sa, totuși o ține a observa ascultarea și respectul cuvenit. Jean Paul, unul din pedagogii cari au scris mai frumos despre educația femeilor zice: „Tratați pe eleve cu adevărată iubire și

atunci veți avea puțină lipsă de regulă de conduită, de legi școlare și de pedepse”.

Prin urmare Dș. Profesoare, să ne apropiem de elevele noastre cu aceleași sentimente de afecțiune și bunăvoință sinceră, pentru ca să se stabilească între noi și ele un astfel de raport ca acela dintre ele și frații și surorile lor mai mari.

Fiind acest institut expus încă și acum la multe greutăți și având să suporte concurența puternică a institutelor străine, ne vom nădăjdui ca prin tratamentul nostru binevoitor să atragem cât mai multe eleve în sinul școlii și să nu pierdem pe nici una.

Iubirea sinceră și desinteresată ne va înarma cu răbdarea recerută, care e indispensabilă la învățământ.

2. Din discursul rostit la încheierea anului școlar 1905/6 la școala civilă de fete vorbind despre Importanța școalelor de fete.

În timpurile vechi cultivarea intelectuală a fetelor era de tot neglijată și nici școale de fete nu existau. Societatea, chiar și la popoarele mai avansate, era preocupată exclusiv numai de instrucția cât mai îngrijită a băieților, pe când cultivarea fetelor se considera ca un decor inutil, un lux costisitor. Însă modul de cugetare mai liberal și înălțat din timpul mai nou a spulberat toate ideile ruginite și prejudițiile dăunătoare, așa încât astăzi toată lumea recunoaște că cultivarea sistematică a fetelor, în școale publice, este tocmai așa de necesară și importantă, ca și aceea a băieților, pentru că la desăvârșirea lucrării ce are să o continue fiecare popor spre a putea înainta în cultură și bunăstare, trebuie să la parte și femeia la rândul său, și fără conlucrarea ei, acea dezvoltare culturală nici n’ar putea să fie completă.

Tocmai de aceea la acele popoare, cari merg în fruntea civilizațiunii, precum sunt Germanii, Francezii și Englezii, în timpul mai nou, pe terenul educației și organizării școalelor de fete s’au făcut progrese foarte mari, și acum s’au ridicat școale de diferite grade și specii, în cari femeilor li se oferă posibilitatea de a se cultiva atât în direcțiune practică, ca de ex. în școale de economie casnică șcl., cât și în direcție teoretică, ca în diferitele școale superioare, licee de fete până la Universitate. Această întocmire întru totul e justă și corespunzătoare demnității omenești care e de a se prețui precum în bărbat așa și în femeie.

Toată lumea cultă aprobă tendința ca și femeilor să li se acorde libertate deplină de a se cultiva de a-și aduce la deplină dezvoltare talențele și aptitudinile date de natură.

Nu mai cât în timpul mai nou tendința generală este de a se da fe-

meilor cultură cât mai înaltă, pentru a le face capabilă să-și aleagă cutare chemare și să-și câștige existența independentă, ca învățătoare, medică, funcționare ș.c. Într'adevăr această tendință este frumoasă și deamă de veacul lăminat în care trăim, *însă poate fi aprobată numai pentru fetele cari dela natură au talente pentru studiu* și totodată, prin împrejurări sunt avizate la alegerea unor profesii, cari de regulă reclamă muncă dificilă și neprimicioasă firei mai delicate a femeii.

Pentru masa cea mare, adică cele mai multe fete *rațiunea și viața practică cere, ca planul de învățământ al școalelor, în care ele se cultivă să nu se întocmească în mod egal cu a băieților și anume să nu li se desigă un scop nici de tot inferior și exclusiv utilitarist, dar nici de tot superior și științific, ci să li se dea o cultură generală corespunzătoare cu spiritul timpului de azi, însă în primul loc și mai presus de toate să se țină seama de menirea naturală a femeii în viață.*

V. Profesorul Pipoș și Reuniunea învățătorilor Arădani.

Dr. P. Pipoș a participat la ședințele Reuniunii învățătorilor confesionali nu numai când își dezvoltă aici frumoasele conferințe ci și ca delegat oficial din partea institutului. Cu o asemenea ocazie rostește următorul salut:

Onorat Prezidiu!

Iubiților Frați Învățători!

Vă salut în numele institutului, sub al cărui ocrotire v'ați format pentru deficiila și frumoasa chemare ce o urmați în viață. Am venit în mijlocul Dvoastră nu numai pentru că ne interesăm de lucrările Reuniunii, pe care dorim să o vedem progresând tot mai mult, ci și din sinceră prețuire și simpatie față de învățătorimea noastră, despre care toată obștea românească tot mai mult recunoaște, că este un factor din cei mai efectivi al progresului nostru cultural.

Subt înțeleapta conducere a Prezidiului său, această Reuniune pășește cu pași siguri înainte și din an în an devine tot mai deplin o școală de perfecționare a învățătorimii. Și această menire cu atât mai mult trebuie să o urmărească, cu cât considerăm, că viitorul ne pune înainte greutăți tot mai mari în calea dezvoltării.

Vă urez în numele institutului progres continuu și recunoștință din partea celor competenți.

VI. Preparandia din Arad și gimnaziul din Brad.

Profesorul Dr. Petru Pipoș salută membrii corpului profesoral dela

gimnaziul gr. or. român din Brad, cu ocazia unei excursii făcută de aceștia la Arad, când vizitară și preparandia noastră, prin următoarele cuvinte:

1. Institutul pedagogic din Arad, este un focalar, în care se adună elevi din diferite școli spre a-și continua studiile. Acești elevi aduc cu sine pregătiri mai bune sau mai inferioare și diferența între elevii aceleiași clase este adesea foarte mare, așa încât unul de ex. nici nu știe ceți cum se cade, pe când celalalt posedă 3-4 clase gimnaziale bine absolvate, peste tot sunt puține flori și multe buruieni.

2. Din astfel de elemente, cari atât în ceea ce privește dezvoltarea intelectuală, cât și conduita sunt atât de eterogene, corpul profesoral dela preparandie în decurs de 1—2 ani are să frământa un material omogen, pentruca apoi în alți 2 ani următorii, adică în clasa III și IV să poată forma oameni întregi pentru chemarea învățătoarească, chemare care reclamă astăzi calitățile cele mai distinse: pricepere, cunoștințe, sânguință de fier și conduită exemplară.

3. Problema este cu atât mai dificilă că aici nu poate fi vorba de o simplă comunicare a cunoștințelor, ci se cere de a-l conduce pe elev astfel, încât să devină apt de a preda altora (minorilor) diferitele ramuri de cunoștințe și tot odată de a-l forma caracterul moral, încât să poată servi cu exemplu și model poporului în a cărui mijloc va trăi.

4. Pe temelia pusă de diferitele școli, în cari elevii noștri și-au primit pregătirile avem să zidim noi mai departe, și precum acele pregătiri au fost mai solide sau mai defectuoase, așa și munca noastră e mai ușoară resp. mai dificilă, dificilă mai ales, dacă avem să lucrăm regresiv.

5. De un șir de ani servind la acest institut am avut ocaziune de a observa cu atențiune diferitele elemente, pe cari le capătă Institutul nostru și mi s'a dat ocaziune de a face comparațiuni între unii și alții. Și ca rezultat al acestei comparațiuni, cu plăcere am constatat că elevii, pe cari ni-l livrează gimnaziul din Brad, în general se pot număra între cei de calitate mai bună, atât în ceea ce privește cunoștințele, cât și mai vădit în ceea ce privește conduita morală. Și acest moment din urmă țin să-l accentuez cu atât mai tare, căci e un moment de mai mare importanță, decât cantitatea de cunoștințe. Căci pentru cariera de preoți și învățători învățu și învățu ne trebuiesc minți și inimi pregătite pentru formarea caracterului.

6. Acest fapt ne întărește în convingerea, că gimnaziul gr. or. rom. din Brad, este un institut, în care nu numai se instralăză temeinic ci se și educă bine tinerimea: acest institut este o școală educativă.

7. În fața acestui moment solemn, în care suntem în plăcuta poziție de a saluta pe membrii Onor. corp. prof. dela Gimnaziul din Brad, ca oas-

peți în mijlocul nostru, uzez de ocaziune, pentru a felicita pe acest Onor. corp. profesoral pentru elementele de bună calitate, pe cari le-a trimis, dorindu-l ca să-l ajute Dumnezeu, ca să poată cultiva încă nenumărate generațiuni, cari să fie fala neamului românesc.

Dzeu să ajute, ca acest focular de cultură, să se desvolte și să progreseze tot mai bine. Incheind îmi ridic păharul pentru corpul profesoral dela gimnazul din Brad, dorindu-l din toată inima, ca Dzeu să-l fie atât pe fostul, cât și actualul ei harnic director: Și să ne ajute Dzeul popoarelor, ca legătura dintre Institutul nostru și gimnazul ca școala ei pregătitoare să nu se întrerupă niciodată, ci prin conlucrarea dintre acești doi factori să putem da neamului românesc cât mai mulți luminători.

VII. Dr. Petru Pipoș participă la cursuri de perfecționare.

Pelângă faptul că studia necontentit, în tot timpul vieții sale și în afară de călătoria de studiu făcută în Germania în anul 1909 ca să participe la cursurile marelui pedagog modern Dr. W. Rein, Pipoș participa și la cursurile de perfecționare ce se țineau în țară. La sfârșitul unui asemenea curs organizat de Ministerul Instrucțiunii pelângă Universitatea din Budapesta, Petru Pipoș a rostit următorul discurs; adresat conducătorilor cursului și colegilor săi participanți:

În urma dispozițiunilor înțelepte ale înaltului guvern, profesorii școalelor normale din țară se întrunesc deja pentru a doua oră la cursuri de perfecționare începute în anul trecut și sistematizate deja în anul curent.

Când Excelența Dl. Ministru a dat ființă și organizat aceste cursuri de vacanță, a întemeiat o instituție de foarte mare importanță, a cărei menire este să dea un puternic avânt dezvoltării școalelor normale.

Înțelegem și apreciem intențiile Excelenței Sale, văzând clar frumoasele scopuri spre cari a ținut, cu ocazia organizării acestor cursuri și cari scopuri pe baza experienței de până aci și în conformitate cu modestele noastre păreri le reducem la următoarele trei.

1. Să ni se arate prin expuneri critice, cele mai noi rezultate și principii în diferite specialități științifice și natural în rândul prim cele în domeniul pedagogiei, a științei fundamentale în școlile normale și îndeosebi să ni se arate acele rezultate și principii, cari sunt importante din punct de vedere al școlii primare.

2. Să pregătească terenul pentru realizarea programelor unitare a școalelor normale și a metodelor și procedurilor în acest învățământ.

3. Și înfine, fiindcă aceste cursuri promovează formarea unui mod de gândire analog și dezvoltă sentimente sociale, aceste cursuri au menirea a apropia deolaltă spiritul, care domină în școalele normale, astfel încât ge-

orațiile de învățători, cari vor eși din ele, ținând seamă de principiile ordinale ale educației, să se nîzue cu toții, de comun acord, a cultiva suferințele tinere încredințate lor, spre direcții din ce în ce mai nobile, cultivând în același timp și idealul educației umane generale, pentru că numai în forma aceasta se poate transforma școala primară modernă într'un astfel de institut de instrucție și educație, care să corespundă împrejurărilor sociale ale timpului de azi și spiritului sec. al XX-lea, despre cari vorbește atât de frumos zice Jean Paul, că în ele se pregătesc acele forțe, cu ajutorul cărora statele și popoarele vor străluci în istorie, câștigându-și și pacea nemuritor.

Cu sufletele însetate de adevărata știință, am făcut acest pelerinaj, în diferitele părți ale țării, cu cele mai frumoase iluzii pentru a putea ajunge la aceste cursuri, pentru ca să ascultăm în Alma Mater, în universitate, adevărul din gura savanților noștri profesori, ca astfel din zelul și încredințarea lor să împrumutăm și noi zel și însuflețire, pentru că în viitorul nostru școlar cu îndoițe puteri să ne putem continua munca noastră pe terenul greu dar sublim al pregătirii învățătorilor.

Și acum, la sfârșitul cursului, comparând scopurile amintite mai sus, cu rezultatele și experiențele cu cari sufletele noastre îmbogățite se revin de aici, trebuie să recunoaștem, cu cea mare sinceră bucurie, că nu ne-am înșelat în așteptările noastre și că nici una din iluziile noastre nu s'a spulberat, pentru că Onorații noștri profesori, într'un timp foarte scurt au depun în interesul nostru o muncă bogată în rezultate și merită toată recunoștința, așa încât rentorși acasă vom refera acelora care ne-au trimis aici, numai și numai despre impresii plăcute.

După toate acestea dați-mi voie, ca atât în numele meu cât și a Consiliului eparhial ort. rom. din Arad, precum și a școlii normale confesionale să urez multe zile reprezentantului guvernului, care a onorat cu prezența sa Dnsale modesta noastră societate, asemenea îl urez multe zile și Excm. Dnului Sale Dlul Dr. Emeric Pauer prof. universitar și directorul cursului nostru și celorlalți Domni profesori. Să trăiți la mulți ani spre fala înfrumusețării și a științei.

* * *

Ultimul manuscris pe care îl redăm în facsimile, conține ultimele suferințe date de profesorul de pedagogie Dr. Petru Pipoș pentru examenul de capacitate, la finea anului școlar 1912—13.

A fost înmormântat în cimitirul „Eternitatea” din Arad, unde încă în anul 1913, îl urmează adorata sa mamă, lângă care și-a trăit nu numai copilăria, ci și bărbăția, până la moartea sa.

Acolo, la dreapta mamei sale, își doarme somnul de vecl.

* * *

Profesorul Dr. Petru Pipoș, cât a trăit, a muncit condus de convingerea că *„idealul adevăratului om este a lucra fără a aștepta răsplată, afară de aprobarea conștiinței, care este vocea lui Dumnezeu în om.*

Acest principiu după care fără cea mai mică exagerare, *a trăit profesorul Pipoș*, poate nici odată n'a fost atât de necesar neamului nostru românesc și *țărilor noastre* ca azi, dar care iarăși poate nici odată n'a fost mai străin în țara noastră ca azi, și care nu va înceta a fi străin până când nu va fi un „imperativ categoric” cel puțin pentru acela, care și-a pus asupra lor îndatorirea de a munci pentru interesele obștești, ale neamului și țărilor noastre.

Memoria profesorului Dr. Petru Pipoș n-am putea-o păstra mai cu demnitate, iar neamului și țărilor noastre nu le-am putea fi mai folositori, decât între împrejurările sociale de azi, decât dacă nu numai noi, educatorii de azi, unii în calitate de foști elevi, alții în calitate de lucrători, în acelaș domeniu cu profesorul Pipoș, ne vom conduce în activitatea noastră după acel principiu al cărui apostol a fost Pipoș, ci din prilejul aniversării a douăzeci de ani dela moartea sa, vom lua hotărârea bărbătească și foarte necesară astăzi, de a acționa fiecare în sfera sa de activitate, ca principii educatorului Dr. Petru Pipoș, *de a lucra fără a aștepta altă răsplată decât aprobarea conștiinței proprii*, fiind atât de necesar, să-l facem să dea și universal.

T. Mariș.

Caracterizarea profesorului Dr. Petru Pipoș

cuvântarea rostită în fața mormântului de fostul său elev Iosif Iosifovici, în calitate de Președinte al Reuniunii Învățătorilor Români dela școlile populare conf. ori. române din protopopiatele arădane I-VII. al cărei președinte de onoare era.

Jalnici Ascultători.

S'a deschis întunerecul pământului, ca se înghită o lumină.

Dar se va închide aceasta gură rece și înfiorătoare, mulțumindu-se materia deja consumată a omului, căci sufletul său, lumina care a strălucit între noi 32 de ani, va rămânnea prin opera răspândită în tot cultul românesc și va lumina încă și generațiile viitoare ale neamului său adorat.

Cu acest adevăr ne mângâdem în momentele despărțirii, pentru că, a spune mai mult despre un mare dascăl de calibrul drului Petru Pipoș, ar însemna, nerespectarea duhului ce ni l-a inspirat: „Nimic nu e merit din ceea ce facem, ci numai datorință.”

Sufletul lui cel mare, care este și rămâne cu noi, se îndispunea în fața omagiilor și a laudelor, silindu-l, să părăsească locurile preamăririlor deșarte și viclene, dispărând întotdeauna din fața unor asemenea manifestări și astfel, afară de școală și cercul familiar, numai în adunările generale și conferințele învățătorilor își mai află loc de predilecție sufletească, premergând cu exemple și muncind din greu, pentru desăvârșirea idealului său mareș, de a pune în serviciul școlii române dascăli desăvârșiți.

Nu-i vom conturba deci liniștea nici din privilegiul acestei jalnice despărțiri, cu lucruri ce-l îndispuneau în viață, nu vom reaminti și preamări faptele săvârșite și considerate de el ca datorințe, pentru că și dealtcum, cu cuvinte omenesti, aceluia, nici nu li se poate redă adevărata strălucire.

Ne mărginim deci, a ne da seamă, numai de rostul venirii și eşirii sale dintre noi.

S'a născut, a trăit și a murit pentru școala românească și învățătorii ei.

A existat ca să ne servească pildă vie a omului adorat de mamă, frate și soră.

A trăit, pentru că prin viața sa exemplară și cumpătată, prin ființa sa înzestrată cu cele mai alese calități și virtuți omenesti: înfrânare, modestie, cinste, diligență și devotament pentru chemare, să ne arate modelul dascălului ideal.

A murit ca martir al științei, culeasă nu pentru îndestulirea vanităților personale, ci pentru fericirea neamului său adorat. S'a ridicat, până la cea mai înaltă sferă în care poate pluti sufletul omenesc al savanților ca să îndemne la asemenea stăruințe în misiunea sfântă ce o au și pe învățătorii români, elevii încălziți la sufletul său cel ales.

Bine, așa te-am înțeles și așa te știm marele nostru învățător și am venit în numele elevilor tăi și în reprezentanța Reuniunii învățătorilor, pe care ai distins-o cu predilecție de îndemnurile și povețele ce le-ai servit, dar îndeosebi prin admirabilele disertațiuni ținute din privilegiul adunărilor generale ca să facem vot și în fața mormântului, că vom niza a ne apropia de idealurile infiltrate în inimile și sufletele noastre și în vecl, nu te vom uita!

I. Moldovan.

107 | 1933.

Dela Asociația Învățătorilor din jud. Arad.

Adresată către subsecțiile Asociației Învățătorilor din jud. Arad.

Domnule Președinte,

Timpurile grele — în plină criză — prin care trece tagma învățătoacă, pune în îngrijire conducerea asociației noastre județene. Ne dă de gândit, că oare cari ar fi mijloacele de luptă: pe deoparte — contra pieririi prestigiului învățătorilor din partea unor chemați ori nechemăți; iar pe altă parte contra ciuntirii mijloacelor noastre de existență. În trecut asociațiile noastre au dus o luptă dârză, dar cu arme cinstite, demne de corpul didactic, căruia i se cuvine toată lauda. Regretabil însă, dar rezultatele s'au dovedit nesatisfăcătoare. Vina nu este nici a asociațiilor învățătoresști și cu mai vântos n'a fost nici a corpului din care facem parte, ci a fost și a acelorora, cari — precum s'a dovedit — prea puțin țin socoteală de meritele binefăcătoare ale culturii neamului.

Nesatisfacerea doleanțelor corpului didactic — bine priceput — în vederea cauzei școlare, nu trebuie să ne displace, ci se recere imperios, să ne eluăm drepturile juste și firești cu un curaj mai potențat și să încetăm cu acțiunea până când nu ni se vor deschide porțile de salvare. Că dreaptă duce la izbândă. Izbândă justă vom și izbândă are să fie a noastră, cu atât mai vârtos, că în lumea aceasta sunt și personalități însemnate, *sunt și oameni mari de fapte și mici de patimi.*

Vom fi și în viitor plini de conștiință și vom sta la datorie cu demnitate atât în școală cât și în raporturile noastre cu poporul. Vom lucra cu toată arta pedagogiei moderne, ca să dăm mulțumire și fericire acelorora în care alea căroră suntem puși și vom acționa cu cumințenie pentru tron și țară, fiind convinși, că prin acest procedeu, vom ajunge cât mai curând la considerarea meritată.

Pentruca acțiunea noastră să devină încoronată cu succesul dorit, să știm, că membrii asociației să-și cimenteze forțele cu puteri unite, să învingă orice neînțelegeri și animozități și chiar dacă conducerea — în neintenționat — ar întreprinde ceva, să nu se prilejuiască supărări, gândindu-se a da ghionturi nemeritate, ca să nu ni-se poată aplica: „Bate-voiu porul și se va împrăștia turma”. Să delăturăm patimile — întrucât ele ar putea, ca astfel să putem concentra *solidaritatea*, cu ajutorul căreia vom izbui.

Domnule Președinte,

Comiteul central al asociației noastre în ședința sa dela 24 Septembrie a. c. a stabilit planul de muncă al subsecțiilor pentru conferințele de toamnă, cari se vor ține în ordinea următoare: La 29 Octombrie a. c. Sebiș, Șiria, Pecica și Aradul nou, La 5 Noembrie a. c.: Hălmagi, Ineu, Radna și Arad-oraș. La 12 Noembrie a. c.: Chișineu-criș.

Ca material de muncă, pentru numilele conferințe se fixează următoarele subiecte:

1. Conducerea de sine a clasei (conferință pedagogică).

2. Înființarea secției de ajutorare mutuală în caz de deces, ce se va ivi în sânul membrilor corpului didactic, precum și ajutorarea membrilor, ori a familiilor de învățători în cazuri de strâmtorare materială, (un regulament-proiect se va publica în revista noastră „Școala Vremii” care va putea fi studiat de membrii și aprofundat în conferințele subsecțiilor).

3. Administrația în școală.

Aceste 3 subiecte se vor aprofunda cu toată seriozitatea, iar procesele verbale — cu toate lucrările — se vor înainta comitetului central cel mult până la data de 15 Noembrie a. c.

Adăugăm, că întrucât membrii asociației sunt agitați și de alte chestiuni de interes profesional, aceștia sunt rugați, ca dorințele lor bazate pe legalitate, să le formuleze în scris predându-le președintelui subsecției, spre a le subșterne comitetului central deodată cu procesele verbale, ca astfel comiteul să aibă timp pentru a pregăti din ele material pentru conferințele de primăvară, ori chiar pentru adunarea generală viitoare.

Notăm, că în ce privește înființarea secției de ajutorare mutuală pe lângă banca învățătorilor, consiliul băncii a și făcut subscripții având numărul reglementar de a putea face constituirea, spre care scop vom și convoca adunarea generală de constituire, pe o dată ce va cădea pe finea lună Noembrie a. c.

Cu înființarea secției de ajutorare, adăogăm înc'o petricică la constituirea principiului „Prin noi înșine”, știut fiind că ajutorul ni se oferă numai dela bunul D-zeu și dela solidaritatea noastră.

Deci: Cu Dumnezeu înainte.

Chișineu-criș, 30 Septembrie 1933.

Dimitrie Boariu
președinte

Mircea C. Nonu.
secretar

Balanța de verificare

a băncii învățătorilor din jud. Arad.

Inființată la 12 Ianuarie 1933. Societari: 190. Părți sociale 460.

încheiată la 16 Septembrie 1933.

	Debit	Credit	Sold debitor	Sold creditor
1. Cassa	542 896	535 393	7 053	
2. Asociați	234 050	175 020	58 030	
3. Capital social		234 000		234 000
4. Taxe de înscriere	40	9 360		9 320
5. Depuneri-Federale	30 350	10 350	20 000	
6. Cheltuieli generale	11 059		11 059	
7. Dobânzi și beneficii		17 870		17 870
8. Imprimare		2 034		2 034
9. Imprumuturi	420 500	167 120	253 380	
10. Depuneri-fructificare	67 884	160 182		92 298
11. Capital Federal	1 000		1 000	
12. Capital B. C. C.	4 000		4 000	
13. Dobânzi la capital	550		550	
	1 312 329	1 312 329	355 522	355 522

Președinte:

Dimitrie Boariu

Casier:

I. Mladin

INFORMAȚIUNI.

OCARTE DE MARE FOLOS. Dșoarele Maria și Elena Tomosaiu dir. la
 de copii mici Nr. 1 și 5 au scos: „Manual pentru Școlile de copii mici”.
 lucrare, care umple un gol în literatura noastră didactică. O recomandăm ci-
 er nostri. Se poate comanda, la Autoare, Str. Mocioni școala de copii mici
 Arad.

COMUNICĂRI OFICIALE.

Min. Instr. Nr. 53804/933. În editura „Adevărul” din București (str. Const. Mille 5—9). S'au tipărit pentru albume: Corina în vacanță, Dănel în vacanță (câte 35 exempl.) Neață în Africa și Pătăniile Luței (30 Lei exempl.). Se recomandă pentru bibliotecile școalelor primare și Grădiniilor de copii.

Min Instr. Nr. 111863/933. „Caetul de vacanță” alcătuit de Dna Elena Corbăneanu a fost aprobat să fie trecut în lista de cărți ce se procură elevilor la începutul anului școlar, dacă vor păriți. Caetul se găsește la librăriile: Cartea Românească, Alcalay și la autoare str. Biserica Enei Nr. 10 București.

Serviciul de învățământ Local Timișoara Nr. 13.970/933.

Întrucât, din lipsă de fonduri bugetare, Ministerul nu mai poate satisface dispozițiunile art. 139 din legea inv. primar, de a acorda concedii cu leafa întreagă pentru cazuri de boală și pentru studii, prin Decizia Nr. 151207/933 din 29 Sept. a dispus următoarele:

1. Pentru cazurile de boală și de nașteri, când Min. nu poate plăti salariul întreg al suplinitorului, precum și pentru studii universitare, se pot acorda concedii învățătorilor respectivi plătinându-se suplinitorii din salariul titularului în modul următor:

- a) Cu lei 1700 lunar în Municipii și orașele din categoria II și a III-a.
- b) Cu lei 1500 lunar pentru școlile din celelalte orașe,
- c) Cu lei 1200 lunar pentru școlile rurale.

2. Acelaș tratament se va aplica și membrilor corpului didactic primar, caz n'au putut fi detașați pentru apropiere de soți sau soții însă numai cu avizul motivat al Inspectorului școlar. Nr. Subrev. 3824/1933.

Min. Instr. Nr. 152928/1933. Sub regimul actualei legi a inv. primar, nu se mai fac înaintări de inv. la gradul II și gradul I, prin urmare să nu se mai facă cereri în acest sens, Nr. Subrev. 3937/1933.

Min. Instr. Nr. 147499/933. Se atrage atenția D'or Directori de școli primare să nu mai întrebuințeze plicuri oficiale în corespondența personală și nici să nu expedieze prin acelea, anunțuri de baluri, serbări etc. la din contră pelângă plătirea întregă a taxei, vor mai fi și amendați cu 500 Lei. Aceasta în urma intervenției R. A. a Poștelor, Telegrafelor și Telefoanelor, care a constatat asemenea cazuri. Nr. Subrev. 3802/933.

Min. Instr. Nr. 128098/933. Directorii școlilor primare să anunțe până la 1 Oct. a fiecărui an, preoților confesiunilor minoritare, numărul elevilor ce aparțin confesiunii respective. Nr. Subrev. 3699/933.

Min. Instr. Nr. 11792/933. Se interzice introducerea în școli a cărților și culetelor neaprobate de Minister. Nr. Subrevizoratului 2796/933.

Min. Instr. Nr. 140526/933. Avându-se în vedere avizul Consiliului Permanent de Instrucțiune Nr. 824 din 16 Sept. 1933. S'a aprobat ca pentru anul școlar 1933 | 934 să se întrebuințeze în școli și manualele didactice de curs primar aprobate în anul 1926. Nr. Subrevizoratului 3563/933.